

POZIV NA SARADNJU

Sa zahvalnošću firmi Trox, koja nam je za ovaj broj poslala prilog o harmonizaciji propisa za evropsko tržište, Redakcija „KGH“ poziva naše firme da nam šalju priloge za ovu rubriku, po svom izboru, u interesu stalnog unapređenja kvaliteta u svim oblastima KGH struke, zgradarstva, ekonomije i društva.

PROPIISI O GRAĐEVINSKIM PROIZVODIMA NOVA HARMONIJA ZA EVROPSKA TRŽIŠTA

Propisi o građevinskim proizvodima (Construction Products Regulation) imaju za cilj da promovišu slobodnu trgovinu i harmonizuju zajedničko evropsko tržište. Propisi o građevinskim proizvodima ne predstavljaju samo novu regulativu, već takođe uvode nove izraze i nove skraćenice. To, međutim, ne predstavlja razlog za brigu. Ovaj članak će vas informisati o tome šta je novo u ovim propisima i navešće primere kako bi bile pojašnjene najvažnije činjenice i nazivi.

U vezi sa spomenutim propisima o građevinskim proizvodima, koriste se mnogi novi izrazi i skraćenice. Na primer CPR. To je engleska skraćenica za Propise o građevinskim proizvodima (Construction Products Regulation). Propisi o građevinskim proizvodima, tj. CPR zamenjuju CPD, što je engleska skraćenica za Direktivu o građevinskim proizvodima (Construction Products Directive). Da bismo vam pomogli da se snađete, napravili smo pregled najznačajnijih skraćenica, navodeći i njihovo značenje (tabela 1). Još jedan koristan izvor je internet stranica Evropske komisije (www.ec.europa.eu), gde možete pronaći ne samo najčešće postavljana pitanja (FAQ), već i odgovore na njih.

Datum stupanja na snagu je 1. jul 2013: propisi su obavezujući za protivpožarne klapne i ventilatore za odimljavanje

Direktiva o građevinskim proizvodima (CPD) je 1. jula 2013. zamenjena Propisima o građevinskim proizvodima (CPR). Skraćenica CPR se često koristi. Kao evropski propis, stupio je odmah na snagu u svim zemljama članicama Evropske unije, pri čemu se ne zahteva njegovo prenošenje u nacionalno zakonodavstvo. Neki izvori pogrešno tvrde da propisi još uvek nisu stupili na snagu zbog navodno nejasnih okolnosti, što nije tačno. Protivpožarne klapne ili ventilatori za odimljavanje su pokriveni harmonizovanim tehničkim specifikacijama, u ovom slučaju harmonizovanim evropskim standardima (hEN). Okolnosti su jasne i počevši od 1. jula 2013. godine ovi proizvodi moraju da budu u skladu sa CPR.

Šta proizvođači treba da urade?

Propisi o građevinskim proizvodima zahtevaju da svi proizvodi koji su pokriveni harmonizovanim evropskim standardom i plasiraju se na tržište Evropske unije, moraju da poseduju oznaku CE u skladu sa propisima koji su jedinstveni za sve. To takođe važi za protivpožarne klapne (EN 15650) i ventilatore za odimljavanje (EN 12101-3). Ozna-

CRP	Propis o građevinskim proizvodima
CPD	Direktiva o građevinskim proizvodima
CE	Evropska zajednica
DoP	Deklaracija o karakteristikama
ETA	Evropska tehnička procena
ETA	Prethodno: Evropska tehnička saglasnost (Evropsko tehničko odobrenje)
npd	nije određen učinak
hEN	Usaglašeni evropski standard*

* Usaglašeni evropski standardi (hEN) su izrađeni na osnovu ovlašćenja Evropske komisije. Smatra se da je standard usaglašen kada se objavi u Službenom glasniku Evropske unije. Nije svaki EN standard usaglašen standard.

Slika 1. Skraćenice koje se odnose na Propis o građevinskim proizvodima

ka CE zahteva od proizvođača da izdaju Deklaraciju o karakteristikama (Declaration of performance, skraćeno DoP). Deklaracija o karakteristikama, koja takođe navodi najznačajnije osobine i dozvoljene uslove primene, tj. upotrebe, predstavlja integralni deo dokumentacije proizvođača. Osim deklaracije o karakteristikama, potrebno je obezbediti i drugu tehničku dokumentaciju, kao što je uputstvo za upotrebu i ugradnju. Drugim rečima: ako ne postoji deklaracija o karakteristikama, nije moguće ni označavanje oznakom CE. Takođe ne može da postoji Deklaracija o karakteristikama bez zahtevanog uputstva za ugradnju. Uvođenjem Propisa o građevinskim proizvodima, promenio se značaj CE označavanja. U prošlosti je oznaka CE bila dokaz da je proizvod u skladu sa zahtevima harmonizovane tehničke specifikacije. Sada je novo to da proizvođači time što građevinskom proizvodu dodeljuju CE oznaku ukazuju na činjenicu da oni preuzimaju odgovornost da je taj proi-

zvod u skladu sa deklarisanim karakteristikama i upravo je to odlučujući momenat.

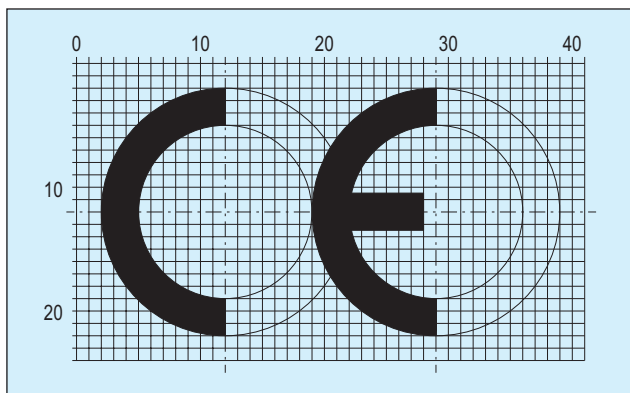
Ciljevi Propisa o građevinskim proizvodima

Evropska komisija se nada da će dostići niz važnih, opštih ciljeva za građevinske proizvode:

- stvaranje harmonizovane tehničke specifikacije koja će postati standard za proizvode i ispitivanja širom Evropske unije;
- uvođenje zajedničkog tehničkog jezika, a specifični ciljevi su: građevinski proizvodi sa CE oznakom i slobodna trgovina uz eliminisanje tehničkih prepreka ili njihovo svođenje na najmanju moguću meru.

Šta onda znači CE?

CE je u poslednjih nekoliko decenija postao prilično zbunjujući pojam. Šta on u stvari znači? CE je izvorno bio skraćenica za 'Communauté Européenne', odnosno Evropsku zajednicu. Danas simbol CE više nema to svoje doslovno značenje. On jednostavno ukazuje na to da proizvod može da se plasira bilo gde u Evropskoj uniji. CE ne predstavlja znak za izdavanje odobrenja, već je više nalik administrativnom simbolu (slika 2).

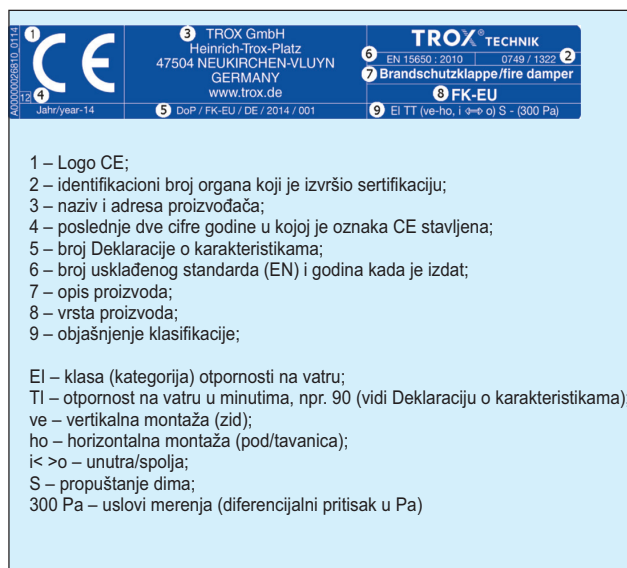
Slika 2. Logo CE. Font, proporcije i minimalna visina slova od 5 mm predstavljaju standard

Oznaka CE se može dodeliti nekom proizvodu nakon što je za njega obezbeđena Deklaracija o karakteristikama, koja navodi kriterijume za određivanje karakteristika građevinskog proizvoda, kao i njegove najvažnije osobine. Najvažnije osobine nekog građevinskog proizvoda, opet, proizilaze iz harmonizovanih tehničkih specifikacija. One se odnose na osnovne zahteve za građevinske objekte (slika 4).

Jedan od osnovnih zahteva je bezbednost u slučaju požara. Sama oznaka CE ne ukazuje na karakteristike proizvoda ili na uspešno sprovedeno ispitivanje (protivpožarna zaštita). Informacije o tome se mogu dobiti samo sa natpisne pločice proizvoda koji ima oznaku CE (slika 3).

Kakve zahteve treba da ispunjava Deklaracija o karakteristikama?

Deklaracija o karakteristikama dokumentuje karakteristike građevinskog proizvoda s obzirom na njegove najvažnije osobine. One su opisane u harmonizovanim tehničkim specifikacijama, tj. u standardima za proizvode kao što je EN 15650 za protivpožarne klapne. Deklaracija o karakteristikama (slika 6) se zasniva na tehničkoj dokumentaciji koju je proizvođač u obavezi da podnese. Deklaraciju o karakteristikama sastavlja proizvođač na osnovu uzoraka koji su navedeni u aneksu III Deklaracije o karakteristikama. Ona

Slika 3. Uslovi za postavljanje oznake CE na pločicu sa podacima za protivpožarnu klapnu (primer)

mora da postoji na papiru i u elektronskom obliku. Proizvođač je u obavezi da je dostavi na papiru samo ukoliko to kupac izričito zahteva. Nova Deklaracija o karakteristikama je potrebna samo ukoliko postoje značajne izmene u odnosu na postojeću Deklaraciju o karakteristikama, kao što je npr. promena akreditovanog tela, novi naziv proizvoda, promena značajnih osobina ili kriterijuma za određivanje karakteristika proizvoda. Nova Deklaracija o karakteristikama dobija novi broj, a novi broj onda zahteva i novu natpisnu pločicu CE sa podacima. Na primeru Deklaracije o karakteristikama za TROX-ovu protivpožarnu klapnu, objasnimo različite segmente Deklaracije o karakteristikama. Dodatne primere možete pronaći na internet stranicama www.troxtechnik.com, ili na www.trox-tlt.de za ventilatore za odmljavanje.

1.	Mehanička otpornost i stabilnost
2.	Bezbednost u slučaju požara
3.	Higijena, zdravlje i životna sredina Novo: Potrebno je uzeti u obzir ukupne potrebe tokom životnog ciklusa zgrade. Takođe se moraju uzeti u obzir emisija (ispuštanje) štetnih supstanci u vodu za piće i emisija supstanci koje utiču na klimu, kao što su gasovi staklene bašte.
4.	Bezbednost i pristupačnost u korišćenju Novo: Pristupačnost
5.	Zaštita od buke
6.	Racionalna potrošnja energije i zadržavanja toplote
7.	Održivo korišćenje prirodnih resursa Novo: Ovaj novi glavni uslov ima za cilj projektovanje i izgradnju zgrade tako da se prirodni resursi korišćeni za zgradu mogu ponovo koristiti ili reciklirati kada se zgrada poruši

Slika 4. Glavni uslovi za izgradnju objekata (zgrada)

Najznačajnije osobine protivpožarne klapne obuhvataju sledeće podatke:

- veličina;
- noseća konstrukcija, npr. zid;
- vrsta noseće konstrukcije, npr. laki pregradni zid;
- način ugradnje, npr. ugradnja pomoću maltera, seta za ugradnju ili protivpožarne ploče;
- klasa karakteristike, npr. vatrootpornosti.

Zadaci Sistem	1+	1	2	3	4
Proizvođač	Ispitivanje proizvoda prema tipu				
	Kontrola fabričke proizvodnje				
	Dalje ispitivanje prema planu za ispitivanje				
Organ kome se šalje obaveštenje	Ispitivanje proizvoda prema tipu				
	Inicijalna inspekcija u proizvodnom pogonu				
	Kontinuirano nadziranje				
	Inspekcijско ispitivanje uzoraka				
	Sertifikacija				

Prema standardu EN 15650, za klapne mora da se koristi sistem 1.

Slika 5. Sistemi za procenu i proveru konstantnosti karakteristika prema Propisu o građevinskim proizvodima

Ostale karakteristike prema EN 15650:

- nominalni uslovi aktiviranja/osetljivost prema ISO 10294-4 (testiranje topljivog elementa);
- zadržka u odzivu (vreme zatvaranja) prema EN 1366-2 (blagovremeno zatvaranje protivpožarne klapne);
- operativna pouzdanost (otvaranje, zatvaranje) prema EN 1366-2 (50 ciklusa pre vršenja ispitivanja na požar);
- trajnost zadržke u odzivu prema ISO 10294-4 (test električnog aktiviranja elektromotora sa povratnom oprugom);
- trajnost operativne pouzdanosti prema EN 15650 (300 ili 10000 ciklusa otvaranja i zatvaranja pomoću motora sa povratnom oprugom).

Osim toga:

- antikorozivna zaštita (EN 15650 i EN 60068-2-52);
- propuštanje na zatvorenoj lameli za zatvaranje protivpožarne klapne (EN 1751);
- propuštanje na kućištu (EN 1751).

Informacije o nosećoj konstrukciji i ugradnji protivpožarne klapne su važne za kupce, jer ukazuju na odgovarajući način ugradnje proizvoda. Kupci bi, međutim, trebalo da znaju

Deklaracija o karakteristikama

1 DoP / FKA-EU / DE / 2013 / 001

3 Uređaj za zavarivanje, koji sprečava širenje vatre u ventilacionim kanalima, protivpožarna klapna

1 FKA-EU

4 TROX GmbH, Heinrich-Trox-Platz, 47504 Neukirchen-Vluyn Nemačka

7 Imenovano telo 0749 – BCCA izvršilo je inicijalnu inspekciju proizvodnog pogona i postupka kontrole fabričke proizvodnje, kao i procesa neprekidnog nadzora, procene i evaluacije postupka kontrole fabričke proizvodnje u skladu sa **Sistemom 1** Propisa o građevinskim proizvodima i izdata je Deklaracija o usaglašenosti 0749 – CPD – BC1 – 4645 – 15650.05 – 4651.

Osnovne osobine				Klasifikacija prema EN 15650:2010 (EI TT)
Veličina	Noseća konstrukcija	Detalji konstrukcije	Način ugradnje	
200 x 200 do 1500 x 800 mm	Masivi plafon	d ≥ 150 mm, ρ ≥ 600 kg/m ³	Ugradnja u plafon na bazi maltera (mokra ugradnja)	EI 120 (h ₀ i ↔ o) S – (300 Pa)
	Masivni zid	d ≥ 115 mm, ρ ≥ 500 kg/m ³	Ugradnja u plafon na bazi maltera (mokra ugradnja)	EI 120 (h ₀ i ↔ o) S – (300 Pa)
			Na rastojanju od zida	EI 60 (v ₀ i ↔ o) S – (300 Pa)
	Laki pregradni zid	Zid sa metalnom konstrukcijom, požarmootpor-na gipsana ploča GKF, d ≥ 125 mm, sa mineralnom vunom	Ugradnja u zid na bazi maltera (mokra ugradnja)	EI 120 (v ₀ i ↔ o) S – (300 Pa)
		Zid sa metalnom konstrukcijom, požarmootpor-na gipsana ploča GKF, d ≥ 100 mm, bez mineralne vune	Ugradnja u zid na bazi maltera (mokra ugradnja)	EI 60 (v ₀ i ↔ o) S – (300 Pa)

i ↔ o: pogonski mehanizam na neizloženoj strani.

Napomena: ni u kom slučaju klasifikacija protivpožarne klapne ne može biti viša od klasifikacije zida/plafona u koji se ona ugrađuje. U takvim slučajevima klasifikacija protivpožarne klapne se redukuje na klasifikaciju zida/plafona.

Deklaracija o karakteristikama FKA-EU

Osnovne osobine	Karakteristike
Nominalni uslovi aktiviranja/osetljivost u skladu sa ISO 10294-4: – Ooperativnost osetnog elementa – Temperatura odziva osetnog elementa	Ispunjena
Zadržka u odzivu (vreme zatvaranja) u skladu sa EN 1366-2:	Ispunjena
Operativna pouzdanost (otvaranje, zatvaranje) u skladu sa EN 1366-2:	Ispunjena
Trajnost zadržke u odzivu u skladu sa ISO 10294-4: – Reakcija osetnog elementa na temperaturu i ooperativnost	Ispunjena
Trajnost operativne pouzdanosti (ciklus otvaranja i zatvaranja) u skladu sa EN 15650: B(L)F-T-(ST)-TR: – 10.000 ciklusa	Ispunjena
Antikorozivna zaštita EN 60068-2-52:	NPD
Propuštanje na lameli za zatvaranje protivpožarne klapne u skladu sa EN 1757:	Min. klasa 2
Propuštanje na kućištu u skladu sa EN 1751:	Min. klasa B

10 Karakteristike proizvoda FKA-EU su u saglasnosti sa karakteristikama koje su deklarirane u gornjem tekstu. Ova Deklaracija o karakteristikama se izdaje pod isključivom odgovornošću proizvođača.

Potpisuje u ime proizvođača:

iv. Heymann

5 Dipl.-Ing. Jan Heymann
CE Chief Officer
Manager Quality Management
Neukirchen-Vluyn, 8. april 2013.

Slika 6. Izvod iz Deklaracije o karakteristikama. 0 – broj deklaracije o karakteristikama; 1 – šifra vrste proizvoda; 2 – identifikacija građevinskog proizvoda; 3 – svrha; 4 – naziv i adresa proizvođača; 5 – odgovorno lice; 6 – sistem za vrednovanje (procenu) karakteristika; 7 – organ kojem se šalje obaveštenje; 8 – J, traži se samo za ETA, ovde se primenjuje hEN; 9 – učinak naveden u deklaraciji; 10 – Izjava o usaglašenosti karakteristika

da u dokumentu kao što je uputstvo za upotrebu i ugradnju, proizvođač mora da dostavi samo informacije o karakteristikama proizvoda, koje se odnose na najvažnije osobine koje su uključene i specificirane u Deklaraciji o karakteristikama (CPR, član 4, 2). Time se postiže pojednostavljenje, pojašnjenje kao i jačanje kredibiliteta. U Nemačkoj su građevinski proizvodi koji su pokriveni harmonizovanim evropskim standardom (hEN) navedeni u Listi građevinskih proizvoda (B, deo 1). Odgovarajuća pravila koja se primenjuju su navedena u delu II Tehničkih građevinskih propisa. Evropska unija smatra da dodatno sertifikiranje/odobravanje na nacionalnom nivou, koje se traži u Listi građevinskih proizvoda, predstavlja ugrožavanje, jer se na taj način sprečava učešće na tržištu, što nije ispravno.

Koje su praktične posledice ovog prigovora koji je uložila Evropska komisija protiv Savezne Republike Nemačke? Trenutno nema uticaja na tržište, pošto još uvek nije doneta konačna presuda. Ukoliko, međutim, jednog dana budu traženi novi uslovi, pravila će biti prilagođena njima.

Povećani zahtevi za nadzorom tržišta

CPR sadrži opšte uslove za efektivni nadzor tržišta u okviru Evropske unije i kontrolu uvoza iz trećih zemalja. Jedan od ciljeva nadzora nad tržištem je želja da građevinski proizvodi kojima se slobodno trguje u okviru Evropske unije ispunjavaju relevantne (bezbednosne) zahteve. U to spada i legitimno i ispravno CE označavanje. U slučaju povrede ovih pravila, građevinskim proizvodima koji su neosnovano označeni znakom CE neće više biti dozvoljen plasman na tržištu i zaustaviće se njihova slobodna prodaja; oznaka CE tog proizvoda će postati nevažeća.

U Nemačkoj nadzor nad tržištem vrše nemačke pokrajine i to najčešće njihovo Ministarstvo za građevinu ili građevinska kontrolna ustanova u saradnji sa Centralnom ustanovom za saradnju (DIBt). Zemlje članice Evropske unije su obavezne da vrše ispitivanja.

Uzimaju se slučajni uzorci od specijalizovanih trgovaca ili uzorci za čiji se plasman koriste specijalizovani distributerski kanali; to se naziva aktivnom supervizijom. Nasuprot tome, ispitivanja pod nazivom reaktivna ispitivanja građevinskih proizvoda predstavljaju individualne slučajeve kao rezultat podnetih pritužbi ili optužbi, ili izveštaja carinskih organa u slučaju da postoji sumnja na neke nepravilnosti.

Zaključak

Sa Propisima o građevinskim proizvodima Evropska komisija ima za cilj stvaranje pogodnog ekonomskog okruženja za preduzeća u Evropi i obezbeđivanje slobodne trgovine. Korisnici građevinskih proizvoda tako uživaju veću bezbednost i stvari su im znatno jasnije.

Bezbednost se postiže Deklaracijom o karakteristikama, koju izdaje proizvođač, a koja pruža trenutni pregled svih karakteristika proizvoda, ukoliko je detaljno i kompletno sastavljena. Stvari su jasnije i transparentnije zahvaljujući tome što Deklaracija o karakteristikama i zahtevani sled informacija dopušta poređenje učesnika na tržištu. Nisu dozvoljena prazna obećanja u kombinaciji sa reklamnim porukama. Samo podaci koji se nalaze u Deklaraciji o karakteristikama mogu da budu opisani kao najvažnije osobine građevinskog proizvoda i kao takvi navedeni u tehničkom prospektu ili uputstvu za upotrebu.

Kupci treba da provere da li su ispunjeni sledeći kriterijumi:

- 1) Deklaracija o karakteristikama pruža specifične i opširne informacije. To znači da proizvod zaista ispunjava tražene karakteristike.
- 2) Proizvod nosi oznaku CE i to ispravno.

*Rüdiger Gurni (Rüdiger Gurny),
menadžer proizvodnog menadžmenta,
Zaštita od požara i dima,
TROX GmbH, Nojkirhen-Flin, Nemačka*